

Vít Lukáš

CEU Könyvtár a világhálón – a tükör mögé és vissza

Multikulturális, angol nyelvű környezet, társadalmi sokszínűség, valamint az IT embereivel lefolytatott „kultúrharc”. Ezek azok a tényezők, amelyek már elejétől fogva alapvetően befolyásolták és alakították a CEU Könyvtár jelenlétét a világhálón.

A CEU Könyvtár, ahogy az egész Közép-európai Egyetem, tulajdonképpen már a kezdetektől jelen volt a világhálón, és ilyen értelemben nem is volt más, predigitális előléte. Ez persze egyrészt könnyebbé és egyszerűbbé tette az életünket, de másfelől nehezebbé vált a feladat, mert nem volt mire alapozni. Tulajdonképpen a semmiből kellett kiépíteni egy teljesen új kapcsolatrendszert, valamint definiálni a CEU-olvasó fogalmát, amely több oknál fogva is meglehetősen képlékeny és nehezen megfogható. Ebben a vonatkozásban persze nemcsak az angol nyelvű környezet adta viszonyosságokra kell gondolni, hanem a legkülönbözőbb kulturális és társadalmi sokszínűsége, valamint a hallgatóink meglehetősen gyors cserélődésére, ami szintén jellemző a CEU-ra.

Hasonlóképpen az egyetem alapítása egybeesett az internet térnyerésével és a számítógépek térhódításával. A mi fejlődésünk párhuzamos volt ezzel, de egyben teli volt buktatókkal is, mert a könyvtárrendszer háttere egyre jobban függött az informatikai részleg támogatásától, az egész egyetem informatikai koncepciójától, a jövőbe vetett víziójától, és nem utolsósorban a könyvtárosok empátiájától az új technológiák iránt. E négy tényező kombinációja végső soron döntő volt a mi esetünkben is.

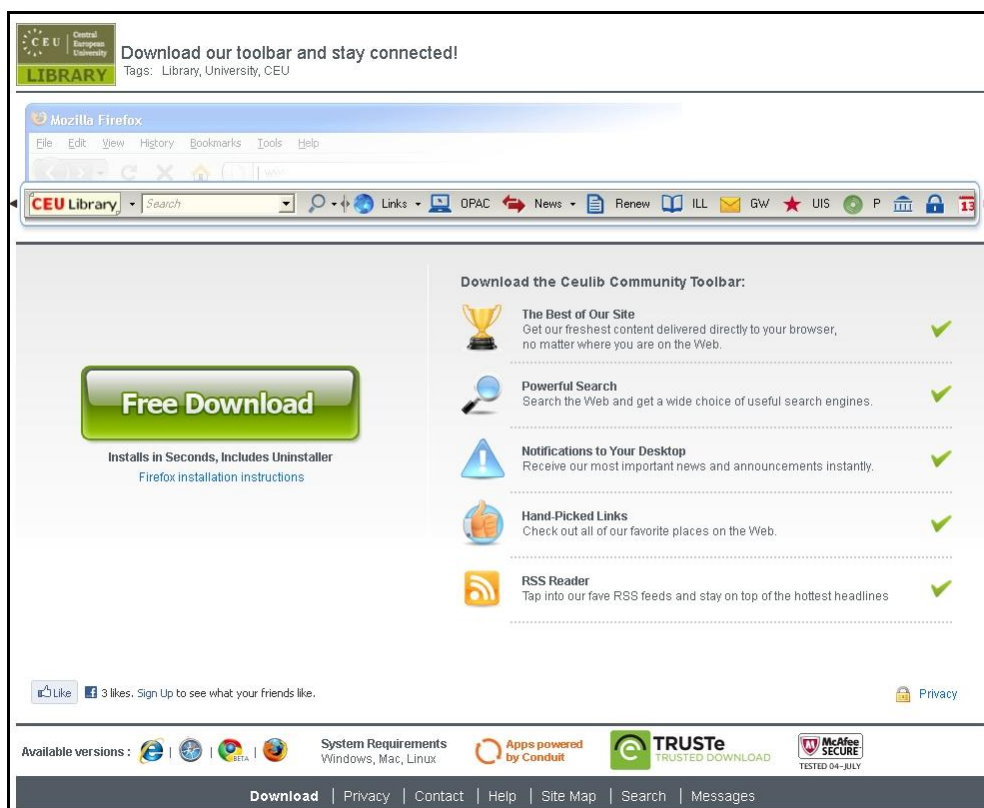
A CEU Könyvtár elejétől fogva következetesen kiállt az olvasói (felhasználói) érdekek mellett, ami persze nem egyszer sűrűlódásokhoz vezetett, mert az *IT-Könyvtár* kapcsolat nem mindig felhőtlen és konfliktusmentes. A két kultúra közötti szakadékot olykor-olykor nehéz áthidalni és jó értelemben vett kompromisszumos megoldásokat találni. Röviden összefoglalva, a CEU Könyvtárnak nem egy esetben saját utat kellett járnia és helytállnia az állandóan változó és nehezen kiszámítható környezetben. Ilyen szempontból nézve aztán könnyű megérteni, hogy miért volt a könyvtárunk számára mindig is nagyon fontos a saját, független, méreteinkre

szabott, és kívánságainknak megfelelően kiépített jelenlét a világhálón.

A mai status quo-hoz vezető folyamat valamikor 2000 táján kezdődött, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az informatikai forradalom nemcsak hogy komolyan fenyeget, hanem a mindennapi életünk szerves részévé kezd válni. Egyre szélesedett a kereslet, a számítógépes lefedettség, az informatikai műveltség és az informatikában rejlő lehetőségek végül elkápráztatták könyvtárosainkat is. Akkoriban döntés született arról, hogy nem szabad várni, hanem elébe kell menni a kikerülhetetlennek. Elég hamar kiderült azonban, hogy nincs mód arra, hogy úgymond, házon belül oldjuk meg a problémáinkat és az IT csapattal vállelve keressünk megoldásokat. Így nem maradt más hátra, mint a világhálóhoz, ingyenes szoftverekhez, „felhő” szolgáltatókhoz fordulni, és a kényszerből erényt kovácsolni. Hosszú keresés után végül olyan megoldást találtunk, amely a mai napig is a CEU Könyvtár által biztosított nyilvánosság egyik alapvető eleme – a CEU Könyvtár eszköztára.

A CEU Könyvtár eszköztára (CEU Library Toolbar) gerincét az amerikai *Conduit. Inc.* cég ingyenes online szoftvercsomagja képezi, amely lehetővé teszi eszköztárak kiépítését, fejlesztését és használatát (1. ábra). Pillanatnyilag a Windows, MAC, és Linux rendszerek alatt fut, és a Microsoft Explorer, Mozilla Firefox, Safari, valamint Google Chrome keresőkkel lehet használni. Telepítése könnyű, csupán néhány másodpercet vesz igénybe. A felhasználókra nézve teljesen biztonságos és bármelyik számítógépre telepíthető.¹

De miről is van szó? Az eszköztár tulajdonképpen egy ikonlista, amely a kereső felső részében helyezkedik el és központosít forrásokat, egyszerűvé és elérhetővé teszi az egész könyvtár állományát, valamint szolgáltatásait, beleértve az adatbáziso-

1. ábra A CEU Library Toolbar letöltési oldala

kat. Továbbá hozzáférést biztosít a CEU-forrásokhoz és – mivelhogy diákjaink több mint kilencven százaléka nem magyar – segít eligazodni tanulóinknak a mindennapi életben. Azon felül különlegessé teszi az is, hogy valós időben történő üzeneteket képes eljuttatni az online felhasználóknak.

Az eszköztár „svájci bicska”-szerűen működik, teljes mértékben átalakítható, egyes alkotóelemek kihagyhatók, másokat fel lehet venni a listára. Lehetőség van arra is, hogy a Conduit közösség által alkotott több száz applikáció közül bármelyiket hozzátegyük, vagy éppen közvetlenül telepítsünk könyvtári programokat. Magától értetődően az eszköztárat könnyűszerrel el lehet rejteni, vagy éppen eltávolítani, ha nem nyerte el a tetszésünket.

A Toolbart öt év alatt összesen több mint 7000-szer töltötték le – és átlagban napi szinten 300-400 ember használja világszerte, de természetesen a legtöbben Magyarországon (80%). A legkedveltebb szolgáltatások közé tartoznak az adatbázisok, a katalógus, a tematikus kalauzok, a hírek, a podcastok, a keresések, az e-mail, és a könyvtárossal való online ügyintézés. Tapasztalataink

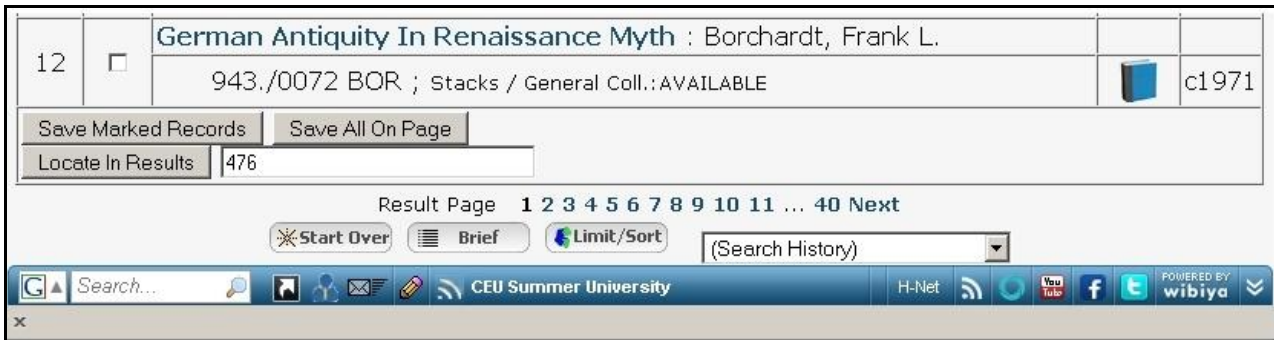
eddig igen pozitívak, és számos visszajelzésből az derül ki, hogy olvasóink főleg azt értékelik, hogy egy helyről elérhetik a könyvtár és az egyetem által nyújtott összes online szolgáltatást, valamint a Toolbar közvetlen kapcsolattartási jellegét. Egyes kedves látogatóink azonban azt is felvetették, hogy nem szívesen telepítenek új programokat, és inkább látnának egy olyan megoldást, amely nem annyira testreszabható, viszont nem kellene bajlódni az installálásával és a frissítésekkel, mert ők igazából csak alkalmilag és nem állandó jelleggel használják a könyvtárunkat.

Belátva a nyájas olvasók jogos igényét, hamarosan bevezettünk egy új „alsó” javascriptes, a Wibiya cég által terjesztett ingyenes platformot (2. ábra). Ez bizonyos szintig tükrözi a már meglévő „felső” eszköztárat azzal a különbséggel, hogy automatikusan megjelenik minden katalógusoldalon, teljesen integrálódik a környezetébe, és egy laza kattintással akár kicsinyítve az oldal jobboldali sarkába is lehet küldeni. A Wibiya eszköztár jól kiegészíti a keresési kínálatot a katalóguson belül, és közvetlen hozzáférést tesz lehetővé a H-Nethez (Humanities and Social Sciences Net), a Facebookhoz, a Twitterhez, a CEU-s YouTube csator-

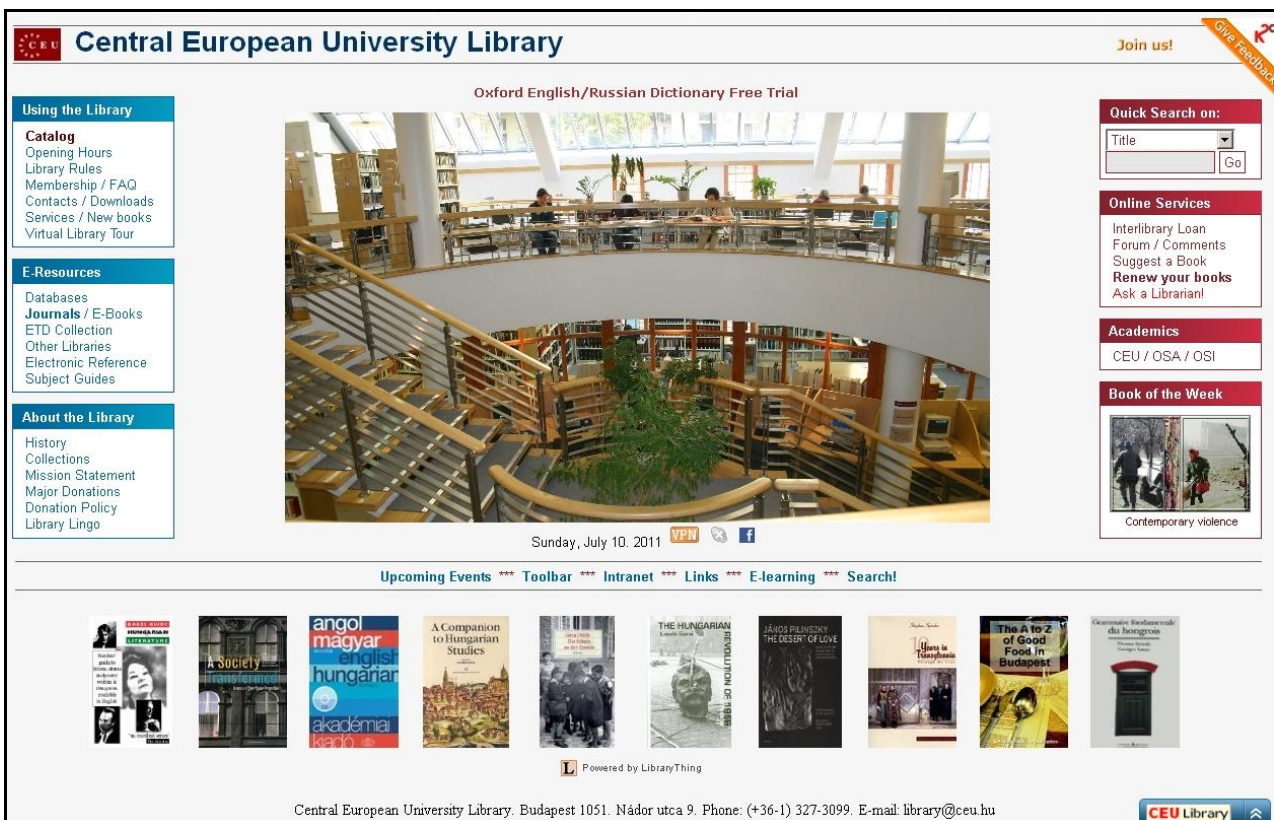
nához, valamint megjeleníti az adott napra esedékes, a CEU-val kapcsolatos rendezvényeket és friss híreket.

E Janus-arcú eszköztárakon túl a CEU Könyvtár működtet saját weboldalt², katalógus oldalt³ és egyesített mobil oldalt telefonkészülékek számára. Statisztikailag nézve azt látjuk, hogy a katalógusoldal sokkal népszerűbb (heti átlagban 4500 oldal újratöltés), miközben a könyvtároldalunk némileg

lemarad ettől. Egyébként a könyvtár honlapján keresztül természetesen elérhető az összes eddig említett szolgáltatás hagyományosabb formában (3. ábra). A közeljövőben tervezzük e két oldal egyesítését, valamint egy új katalógus-könyvtári program kialakítását, amely az összes okostelefonon és iPaden futtatható lesz. Az évfordulónk alkalmából készült egy külön weboldal, amely bemutatja a CEU Könyvtár múltját és jelenét írásban és képen.⁴

2. ábra Az „alsó” Wibiya eszköztár

3. ábra A CEU Könyvtár weboldala

4. ábra Kutatási és szakirodalmi útmutató (Integrity Information Center)

Már hosszú évek óta használunk RSS csatornákat a könyvtári hírek, illetve az előző napon katalogizált könyvek megjelenítésére, amelyek szalagcímként jelennek meg a könyvtár és a katalógus oldalán. Ehhez a csoporthoz tartozik tartalmilag a könyvtár által fenntartott oktatási eseménynaptár⁵ (*Localendar.com*), amelynek RSS csatornái napi, heti, illetve havi felbontást adnak. Naptárunk könyvnyen kezelhető és többféle formátumban bármelyik weboldalba beilleszthető. A CEU Könyvtár használ némileg módosított Facebookot is, és az olvasóinkkal való érintkezésre Skype és Meebo programokat. Heti gyakorisággal kínáljuk egy-egy könyv ismertetését, illetve egy-egy híres kutató munkáját is bemutatjuk a YouTube csatornán megtalálható előadásain és interjúin keresztül.

Az összes oldalunk el van látva forgalmat követő és elemző szoftverrel (StatCounter) és visszajelzési rendszerrel (*Kampyle.com*), amelyek meglehetősen rugalmasá teszik a felhasználóink javaslatainak és panaszainak gyors felmérését és feldolgozását.

Végezetül említésre érdemes, hogy a CEU Könyvtár kifejlesztett saját, OPML alapú kutatási és szak-

irodalmi útmutatókat⁶, amelyek segítségével könnyen és gyorsan lehet tájékozódni az adott területre vonatkozó aktuális hírek, viták, kutatási eredmények és publikációk között (4. ábra).

Hivatkozások

- 1 <http://ceulib.mylibrarytoolbar.com>
- 2 <http://www.library.ceu.hu>
- 3 <http://goya.ceu.hu>
- 4 <http://www.library.ceu.hu/anniversary>
- 5 <http://www.library.ceu.hu/call.html>
- 6 <http://www.library.ceu.hu/reference.html>

Beérkezett: 2011. X. 8-án.

